

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi turvatoimista
valtioneuvostossa**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki turvatoimista valtioneuvostossa. Lailla selkiytettäisiin valtioneuvostossa, sen ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa suoritettavien turvatoimien oikeudellista perustaa.

Lailla on tarkoitus suojata valtioneuvoston jäseniä, oikeuskansleria, apulaisoikeuskansleria sekä ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa työskenteleviä henkilöitä erilaisilta vaaratekijöiltä, turvata työskentelyolosuhteita sekä suojata valtion omaisuutta. Laissa säädettäisiin valtioneuvostossa, sen ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa turvatehtävissä ja työskentelevien turvatarkastajien toimivaltuuksista. Toimivaltuudet liittyvät henkilöllisyyden selvittämiseen, turvatarkastukseen,

henkilöntarkastukseen, esineiden haltuunottoon, pääsyn estämiseen, henkilön poistamiseen ja henkilön kiinniottamiseen.

Toimivaltuudet olisivat voimassa valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä tietyin laissa säädetyin rajoituksin.

Toimivaltuuksien myöntämisen edellytyksenä olisi asianmukaisen turvallisuuskoulutuksen suorittaminen ja tehtävään määrääminen. Turvatehtäviin voitaisiin määrätä myös ostopalveluna hankittuja turvatarkastajia.

Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan vuoden 2013 aikana.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Turvallisustoiminta valtioneuvostossa.....	3
Turvatoimet eduskunnassa.....	4
Tasavallan presidentin turvallisuus.....	6
Turvallisustoimista eräissä viranomaisissa.....	6
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö ja EU:n lainsäädäntö.....	8
Ruotsi.....	8
Norja.....	9
2.3 Nykytilan arviointi.....	9
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	10
3.1 Tavoitteet.....	10
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	10
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	10
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	10
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	10
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	11
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
5 ASIAN VALMISTELU.....	11
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	11
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	12
1.1 Laki turvatoimista valtioneuvostossa.....	12
2 VOIMAANTULO.....	18
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	19
LAKIEHDOTUS.....	21
Laki turvatoimista valtioneuvostossa.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Julkista valtaa edustavat viranomaiset joutuvat ottamaan toiminnassaan huomioon turvallisuusnäkökohdat. Viranomaisiin ja julkisiin tiloihin kohdistuvat turvallisuusuhkat ovat lisääntyneet myös Suomessa. Ylimpien valtioelinten on huolehdittava paitsi koko yhteiskunnan turvallisuudesta, myös omien toimitilojensa ja oman toimintansa turvaamisesta.

Perustuslain (731/1999) 3 §:n mukaan valtion keskeiset ylimmät toimielimet ovat eduskunta, tasavallan presidentti ja valtioneuvosto sekä ylimmät tuomioistuimet korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus. Valtioneuvosto on keskeisessä asemassa käytettäessä valtion ylintä hallitusvaltaa. Valtioneuvosto-käsitteellä on vakiintuneen käytännön mukaan kaksi merkitystä. Yhtäältä sillä tarkoitetaan eduskunnalle vastuunalaista pääministeristä ja muista ministereistä muodostuvaa ministeristöä ja toisaalta valtioneuvoston yleisistunnon ja ministeriöiden muodostamaa organisaatiokokonaisuutta.

Valtioneuvoston toimintakyvyn varmistamiseksi valtioneuvoston toiminta on turvattava kaikissa oloissa ja olosuhteissa. Toiminnan turvaaminen tarkoittaa, että huolehditaan ministereiden, oikeuskanslerin, apulaisoikeuskanslerin ja valtioneuvostossa työskentelevien virkamiesten turvallisuudesta ja valtioneuvoston toimintaedellytyksistä. Tämän lisäksi tulee varmistaa toimitilojen turvallisuus ja turvata häiriötön työskentely. Näistä tehtävistä huolehtivat käytännön tasolla ministeriöiden turvallisuustehtäviä hoitavat henkilöt. Virkasuhteisen turvallisuushenkilöstön toimivaltuuksista ei ole erityissääntelyä.

Turvallisuustehtävissä saattaa tulla kysymykseen henkilön poistaminen huoneesta tai rakennuksesta, henkilön kiinniottaminen ja hänen hallussaan olevien esineiden poisottaminen. Tällöin toimenpide sisältää puuttumista kohdehenkilön henkilökohtaiseen va-

pauteen ja koskemattomuuteen sekä omaisuuteen. Perusoikeuksiin puuttumista koskevien rajoitussäännösten tulee olla riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty lain tasolla.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Turvallisuustoiminta valtioneuvostossa

Turvatoimista valtioneuvostossa, sen ministeriöissä tai oikeuskanslerinvirastossa ei ole säädetty lain tasoista erityissäädestä, jonka perusteella olisi mahdollista ryhtyä turvatoimiin valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston pysyvässä tai tilapäisessä käytössä olevissa tiloissa. Sen sijaan muita valtioelimiä ja viranomaisia varten on säädetty erillistä lainsäädäntöä turvatoimista.

Valtioneuvoston turvallisuuspalvelut kuuluu valtioneuvoston kansliasta annetun asetuksen (393/2007) mukaan valtioneuvoston kanslian tehtäviin. Valtioneuvoston turvallisuuspalvelut on keskitetty valtioneuvoston kanslian valmiuosastoon. Valtioneuvoston kanslian työjärjestyksen (242/2012) mukaan valmiuosastolla on valtioneuvoston turvallisuuspalvelut -yksikkö. Valtioneuvoston turvallisuuspalvelujen yleinen johto ja koordinaatio kuuluvat valtioneuvoston kanslialle, jolla ei kuitenkaan ole työnjohtovaltaa muiden ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston turvallisuushenkilöstöön. Valtioneuvoston kanslia on antanut turvallisuustoimintaa koskevia sisäisiä ohjeita kanslian omaan käyttöön sekä ohjeita ministeriöiden turvallisuushenkilöstölle oman ohjeistuksen laatimiseksi.

Ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa turvallisuustehtäviä hoitavat turvallisuuspäälliköt ja -vastaavat sekä virastomestarit. Lisäksi ministeriöt ovat ostaneet turvallisuus- ja vastaanottopalveluja vartiointiliikkeiltä.

Joillekin ministeriöissä työskenteleville virkamiehille on myönnetty erityiset poliisivaltuudet, joista säädetään poliisilain (493/1995, jäljempänä *nykyinen poliisilaki*) 8 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan Poliisihallitus voi antaa nimetyille henkilölle sellaisia tämän lain mukaisia poliisivaltuuksia, joita tämä määrättyssä tehtävässään tarvitsee. Valtioneuvoston kanslian virkamiehille annetut valtuudet ovat käsittäneet henkilöllisyyden selvittämisen, kotirauhan ja julkisrauhan piiriin kuuluvien alueiden suojaamisen, rikokselta ja häiriöltä suojaamisen, turvatarhastuksen ja vaarallisten aineiden haltuunoton. Nämä toimivaltuudet ovat voimassa koko maassa valtioneuvoston toimi- ja edustustiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä muualla Suomessa valtioneuvoston järjestämässä tilaisuuksissa ja niiden välittömässä läheisyydessä. Poliisihallituksen myöntämien erityisten poliisivaltuuksien perusteella on voitu suorittaa turvallisuustarkastuksia ja selvittää ministeriössä vierailevan henkilöllisyys. Uudella 1 päivänä tammikuuta 2014 voimaan tulevalla poliisilailla (872/2011) kumotaan nykyinen poliisilaki, lukuun ottamatta nykyisen lain 8 §:ää virkamiesten osalta. Mainittu pykälä ja sen nojalla annetut myös virkamiehiä koskevat valtuudet kumoutuvat kolmen vuoden kuluttua uuden poliisilain voimaantulosta.

Ne virkamiehet, joille ei ole myönnetty erityisiä toimivaltuuksia, toimivat pakkokeinolaissa (450/1987) säädettyjen jokamiehen kiinniotto-oikeuksien ja itseavun perusteella. Mainitut oikeudet sisältyvät myös 1 päivänä tammikuuta 2014 voimaan tulevaan uuteen pakkokeinolakiin (806/2011)

Ministeriöiden toimeksiannosta toimivien vartiointiliikkeiden vartijoiden oikeudet määräytyvät yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) 28 §:n mukaisesti. Pykälän 1 momentin mukaan vartijalla on oikeus poistaa henkilö vartioimisalueelta, jos poistettava ei noudata vartioimisalueen omistajan tai haltijan taikka tämän edustajan antamaa poistumiskehotusta taikka jos on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella vartioimisalueella ja vartija on kehottanut häntä poistumaan. Pykälässä säädetään lisäksi kiinniotto-oikeudesta. Vartijalla on 2 momentin mukaan vartioimistehtävää suorit-

taessaan oikeus ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavattu rikoksenteijä, jos rikoksesta saattaa seurata vankeutta tai jos rikos on lievä pahoinpitely, näpistys, lievä kavallus, lievä luvaton käyttö, lievä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, lievä vahingonteko tai lievä petos. Vartija saa ottaa kiinni myös sen, joka on viranomaisen antaman etsintäkuulutuksen mukaan pidätettävä tai vangittava. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Pykälän 3 momentin mukaan vartijalla on kiinniotto-oikeutta käyttäessään oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Vartijalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Pois otetut esineet tai aineet on luovutettava viipymättä poliisille.

Pykälän 4 momentissa säädetään vartijan oikeudesta käyttää voimakeinoja. Jos poistettava, kiinni otettava tai turvallisuustarkastuksen kohteeksi joutunut koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, kiinni ottamisen tai turvallisuustarkastuksen suorittamisen, taikka pakenee kiinni ottamista, vartijalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön poistamiseksi tai kiinni ottamiseksi taikka turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet. Vastuuvapausperusteesta ja rangaistusvastuun lievennyksestä voimakeinojen käytön liioittelussa säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Turvatoimet eduskunnassa

Eduskunnassa turvallisuustehtävissä työskentelevien toimivaltuuksista on säädetty erillisellä lailla. Turvatoimista eduskunnassa annetun lain (364/2008) 1 §:n 1 momentin mukaan lain tarkoituksena on suojata eduskunnan toimintaa ja varmistaa turvallisuuden ja järjestyksen säilyminen eduskunnassa. Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovelletaan eduskunnan kiinteistöissä ja eduskunnan hallinnassa olevissa muissa tiloissa sekä niiden välittömässä läheisyydessä (turvatoimialue).

Lain 3 §:n 1 momentin mukaan lain mukaisia toimivaltuuksia saa käyttää vain soveltuvan turvallisuusalan koulutuksen suorittanut eduskunnan virkamies, jonka eduskunnan pääsihteeri on määrännyt turvatarkastajaksi. Pykälän 2 momentin mukaan eduskunnan turvallisuusyksikkö antaa 1 momentin mukaisesti turvatarkastajaksi hyväksytylle turvatarkastajakortin. Turvatarkastajan on pidettävä kortti turvatarkastajan tehtävissä mukana ja esitettävä se pyydettyä. Pykälän 3 momentin mukaan turvatarkastajan tulee tehtävää suorittaessaan olla pukeutunut turvatarkastajan asuun.

Lain 4 §:n mukaan turvatarkastajalla on oikeus saada turvatoimialueelle saapuvilta tai siellä olevalta tieto tämän nimestä sekä henkilötunnuksesta tai syntymäajasta.

Lain 5 §:n mukaan turvatarkastuksessa saadaan metallinilmaisinta tai muuta teknistä laitetta käyttäen tarkastaa turvatoimialueelle saapuva tai siellä oleva henkilö sekä hänen mukanaan oleva omaisuus sen selvittämiseksi, onko hänen hallussaan esine tai ainetta (kielletty valmiste): 1) jolla voidaan aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle tai erityistä häiriötä eduskunnan toiminnalle ja järjestykselle; 2) joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; tai 3) jonka hallussapito on laissa tai lain nojalla kielletty. Henkilön mukana oleva omaisuus saadaan tarkastaa myös muulla tavalla kuin teknistä laitetta käyttäen. Turvatoimialueelta löytyvä omaisuus saadaan tarkastaa 1 ja 2 momentissa mainitulla tavalla, jos on syytä epäillä, että se sisältää kielletyn valmisteen.

Lain 6 §:n mukaan, jos turvatarkastuksen perusteella tai muutoin on perusteltua syytä epäillä, että henkilöllä on turvatoimialueella mukanaan kielletty valmiste, hänelle voidaan tehdä henkilöntarkastus sen tutkimiseksi, mitä hänellä on vaatteissaan tai muutoin yllään. Henkilöntarkastuksen suorittavan turvatarkastajan tulee olla samaa sukupuolta kuin tarkastettava.

Lain 7 §:n mukaan turvatoimialueelle saapuva tai siellä oleva ajoneuvo saadaan tarkastaa metallinilmaisinta tai muuta teknistä laitetta käyttäen taikka muulla sopivalla tavalla sen tutkimiseksi, onko ajoneuvossa tai tavatointituksessa kielletty valmiste.

Lain 8 §:n mukaan turvatoimialueelle saapunut posti- tai muu lähetys saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla tavalla lähetystä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se kielletyn valmisteen. Jos tarkastuksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että posti- tai muu lähetys sisältää kielletyn valmisteen, lähetys saadaan pysäyttää ja tarvittaessa toimittaa poliisille. Täällaisesta toimenpiteestä ja sen syystä on viipymättä ilmoitettava lähetysten vastaanottajalle.

Lain 9 §:n mukaan turvatarkastajalla on oikeus ottaa haltuunsa turvatarkastuksessa, henkilöntarkastuksessa tai muutoin löydetty kielletty valmiste. Haltuun otettu kielletty valmiste palautetaan haltijalle hänen poistuessaan turvatoimialueelta. Valmiste luovutetaan kuitenkin viipymättä poliisille, jos sen hallussapito on kyseiseltä henkilöltä laissa tai lain nojalla kielletty.

Lain 10 §:n mukaan henkilöltä voidaan kieltää pääsy turvatoimialueelle tai hänet voidaan määrätä poistumaan sieltä, jos: 1) hänen henkilöllisyyttään ei pystytä luotettavasti selvittämään; 2) hän kieltäytyy turvatarkastuksesta tai henkilöntarkastuksesta; tai 3) on perusteltua syytä epäillä, että hän vaarantaa toisen turvallisuutta tai aiheuttaa erityistä häiriötä eduskunnan toiminnalle ja järjestykselle. Henkilön pääsy turvatoimialueelle voidaan estää tai hänet voidaan poistaa sieltä, jos hän jättää noudattamatta turvatarkastajan hänelle eduskunnan toiminnan ja järjestyksen suojaamiseksi 1 momentin mukaisesti antamaa käskyä tai kieltoa ja jos eduskunnan toiminnan ja järjestyksen suojaaminen sitä vaatii.

Lain 11 §:n mukaan henkilö saadaan ottaa kiinni, jos pääsyn estäminen turvatoimialueelle tai poistaminen sieltä on ilmeisen riittämätön toimenpide ja jos kiinni ottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisiin haltuun.

Lain 12 §:n mukaan turvatarkastajalla on tehtävänsä suorittaessaan oikeus henkilöntarkastuksen toimittamiseksi, kielletyn valmisteen pois ottamiseksi, henkilön turvatoimialueelle pääsyn estämiseksi, henkilön sieltä poistamiseksi ja henkilön kiinni ottamiseksi tarvittaessa käyttää sellaisia voimakeinoja,

joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Pykälän 2 momentin mukaan turvatarkastajan voimankäyttövälineitä ovat kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Turvatarkastajan tulee kantaa voimankäyttövälineitä mahdollisimman huomaamattomasti. Turvautuessaan voimakeinoin turvatarkastaja saa käyttää vain niitä 2 momentissa mainittuja voimankäyttövälineitä, joiden käyttöön hän on saanut soveltuvan välinekohtaisen koulutuksen.

Tasavallan presidentin turvallisuus

Tasavallan presidentin turvallisuudesta vastaa poliisi. Tasavallan presidentin kanslian kansliasäännöstä annetun asetuksen (1520/1995) mukaisesti poliisi komentaa turvallisuusvartiostoon tasavallan presidentin ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuuden edellyttämän henkilöstön, asettaa käytettäväksi tarpeellisen kaluston ja muun varustuksen sekä antaa tarvittaessa muuta virkaapua tähän tarkoitukseen.

Turvallisuustoimista eräissä viranomaisissa

Poliisin toimitiloissa tapahtuvasta turvallisuustoiminnasta säädetään poliisilaissa (493/1995). Lain 22 b §:n mukaan poliisilaitoksissa ja muissa poliisin toimitiloissa voidaan järjestää turvatarkastuksia turvallisuudesta huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi ja omaisuuden suojelemiseksi. Turvatarkastuksesta päättää poliisiyksikön päällikkö. Turvatarkastuksessa voidaan tarkastaa poliisin toimitiloihin saapuvat ja siellä olevat henkilöt sekä heillä mukanaan olevat tavarat. Poliisiyksikön päällikkö päättää, missä laajuudessa turvatarkastus järjestetään. Turvatarkastuksen voi suorittaa poliisimies taikka muu poliisin palveluksessa oleva tai poliisin hyväksymä tähän tehtävään koulutettu henkilö (turvatarkastaja). Turvatarkastus on suoritettava niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Poliisilain 22 c §:n mukaan turvatarkastajalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta

sellaista teknistä laitetta käyttäen tarkastaa poliisin toimitiloihin saapuva tai siellä oleva henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen selvittämiseksi, ettei hänellä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle taikka jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Turvatarkastajalla on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat tavarat myös muulla tavoin. Jos on perusteltua aiheuttaa epäillä, että henkilöllä on mukanaan edellä tarkoitettu esine tai aine, henkilö voidaan tarkastaa esineen tai aineen löytämiseksi.

Poliisilain 22 d §:n mukaan turvatarkastajalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota tarkoitetaan 22 c §:ssä tai jonka hallussapito on muuten lain tai sen nojalla annetun määräyksen nojalla kielletty. Pois otetut esineet ja aineet on, jollei siihen ole lain mukaan estettä, palautettava tarkastetulle hänen poistuessaan poliisin toimitiloista.

Poliisilain 22 e §:n mukaan jos joku kielletty turvatarkastustoimenpiteestä, turvatarkastaja voi poistaa hänet poliisin toimitiloista. Turvatarkastaja voi tarvittaessa käyttää henkilön poistamiseksi toimitiloista sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Muu kuin poliisimies tai poliisin palveluksessa oleva virkamies ei kuitenkaan saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi poliisin toimitiloista, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Poliisilain 22 f §:n mukaan tarkempia säännöksiä turvatarkastustoimenpiteiden teknisestä toteuttamisesta ja turvatarkastusten käytännön järjestämisestä sekä turvatarkastuksista järjestettävästä koulutuksesta voidaan antaa sisäasiainministeriön asetuksella.

Turvatoimista puolustusvoimissa säädetään puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007). Puolustusministeriössä turvatarkastustehtävissä voivat toimia ministeriön virkamiesten ja yksityisten turvallisuuspalveluyritysten lisäksi puolustusvoimien virkamiehet. Puolustusvoimien virkamiehillä on puolustusvoimien turvallisuustehtäviä suorittaessaan puolustusvoimista annetun lain mukaiset toimivaltuudet. Lain 20 §:n mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla

virkamiehellä on henkilöä poistaessaan tai kiinniottaessaan oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on myös oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Ne on palautettava tarkastettavalle tämän poistussa tai vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

Puolustusvoimista annetun lain 21 §:n 1 momentin mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus metallinilmaisinta tai muuta teknistä laitetta taikka koulutettua eläintä apuna käyttäen tarkastaa puolustusvoimien toimitiloihin, kulkuneuvoihin tai alueelle saapuva taikka siellä oleva sekä tarvittaessa hänen kulkuneuvonsa ja hänen mukanaan olevat tavarat sen selvittämiseksi, ettei hänellä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle ja järjestykselle, jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen tai jonka hallussapito on lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen nojalla kielletty. Turvatarkastus voidaan tehdä myös puolustusvoimien toimitiloista, kulkuneuvoista tai alueelta poistuville henkilöille sekä tarvittaessa heidän kulkuneuvoihinsa ja heidän mukanaan oleviin tavaroihinsa, jos tarkastuksella on tärkeä merkitys turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiselle ja on perusteltu syy epäillä, että on rikottu puolustusvoimien antamia turvallisuutta koskevia määräyksiä. Pykälän 2 momentin mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on myös oikeus metallinilmaisinta tai muuta teknistä laitetta taikka koulutettua eläintä apuna käyttäen tarkastaa puolustusvoimien toimitiloja, alueita ja kulkuneuvoja sen selvittämiseksi, ettei niissä ole esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa järjestykselle tai turvallisuudelle, jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen taikka jonka hallussapito on lain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen nojalla kielletty. Pykälän 3 momentin mukaan turvatarkastuksen suorittamisesta päättää varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja. Turvatarkastus on järjestettävä niin, ettei

siitä aiheudu tarpeetonta haittaa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Puolustusvoimista annetun lain 22 §:n 1 momentin mukaan, jos poistettava, kiinni otettava tai turvallisuustarkastuksen kohteeksi joutunut koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, kiinni ottamisen tai turvallisuustarkastuksen suorittamisen, vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus käyttää sellaisia henkilön poistamiseksi tai kiinni ottamiseksi taikka turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavana, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet. Pykälän 2 momentin mukaan, jos henkilö kieltäytyy 21 §:ssä tarkoitetusta turvatarkastuksesta, hänet voidaan poistaa tai häneltä voidaan evätä pääsy puolustusvoimien toimitiloihin, kulkuneuvon tai alueelle. Henkilön poistamiseksi puolustusvoimien toimitiloista, kulkuneuvosta tai sen hallitsemalta alueelta voidaan tarvittaessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

Puolustusvoimien virkamiehet vastaavat jo nykyisin puolustusministeriön turvallisuudesta tietyiltä osin. Tämä korostuu mahdollisen kriisin aikana. Turvallisuustehtävää suoritetaan paitsi varsinaisessa puolustusministeriön rakennuksessa myös esimerkiksi Santahaminan saarella, jossa on puolustusministeriön tiloja. Myös Puolustusvoimien turvallisuushenkilöstön voimankäyttövälineet ovat erilaiset. Puolustusvoimien virkamiehet toimivat ehdotetun lain turvatoimista valtioneuvostossa mukaisissa tehtävissä puolustusministeriön tiloissa vain ehdotetun lain toimivaltuutuksin ja käyttävät vain ehdotetussa laissa tarkoitettuja voimankäyttövälineitä.

Rajavartiolaitoksessa suoritettavista turvallisuustoimista säädetään rajavartiolaissa (578/2005). Lain 65 §:n mukaan rajavartiomiehellä on oikeus kiinniottamisen, pidättämisen, vangitsemisen, säilöön ottamisen ja henkilökohtaiseen vapauteen kohdistuvan virka-aputoimen yhteydessä tarkastaa henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi vaarantaa säilyttämisen taikka aiheuttaa vaaraa itselleen

tai muille. Henkilö voidaan samalla tarkastaa myös hänen tunnistamista varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan vaaralliset esineet ja aineet on tarvittaessa otettava tarkastettavalta pois. Ne on palautettava hänelle vapaaksi päästämisen yhteydessä, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

Rajavartiolain 67 §:n 1 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen johtoesikunnissa sekä muissa tärkeissä rajavartiolaitoksen toimitiloissa ja sen hallitsemilla alueilla voidaan järjestää turvatarkastuksia turvallisuudesta huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi ja omaisuuden suojelemiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan turvatarkastuksen suorittamisesta päättää toimitilaa tai aluetta hallitsevan rajavartiolaitoksen hallintoyksikön päällikkö. Turvatarkastuksen voi suorittaa rajavartiomies. Turvatarkastuksen voi suorittaa myös poliisin hyväksymä henkilö (turvatarkastaja), joka on saanut sisäasiainministeriön asetuksella säädettävän turvatarkastajan koulutuksen. Pykälän 3 momentin mukaan turvatarkastus on järjestettävä niin, ettei siitä aiheudu tarpeetonta häiriötä tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa omaisuudelle.

Rajavartiolain 68 §:n 1 momentin mukaan rajavartiomiehellä tai turvatarkastajalla on oikeus metallinilmaisinta tai muuta sellaista teknistä laitetta taikka koulutettua eläintä apuna käyttäen tarkastaa rajavartiolaitoksen toimitiloihin tai sen hallitsemalle alueelle saapuva tai siellä oleva henkilö ja hänen mukanaan olevat tavarat sen selvittämiseksi, ettei hänellä ole mukanaan esinettä tai ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa turvallisuudelle tai järjestykselle tai jota voidaan käyttää omaisuuden vahingoittamiseen. Tarkastettavan henkilön mukana olevat tavarat voidaan tarkastaa myös muulla tavoin. Pykälän 2 momentin mukaan, jos on perusteltua aihetta epäillä, että tarkastettavalla henkilöllä on mukanaan 1 momentissa tarkoitettu esine tai aine, henkilö voidaan tarkastaa esineen tai aineen löytämiseksi.

Rajavartiolain 69 §:n 1 momentin mukaan rajavartiomiehellä ja turvatarkastajalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tai muuten löydetty esine tai aine, jota tarkoitetaan 68 §:n 1 momentissa tai jonka hallussapito on muuten lain tai sen nojalla annetun sään-

nöksen tai määräyksen nojalla kielletty. Pykälän 2 momentin mukaan pois otetut esineet ja aineet on palautettava tarkastetulle henkilölle hänen poistuessaan rajavartiolaitoksen toimitiloista, jollei siihen ole lain mukaan estettä.

Rajavartiolain 70 §:n 1 momentin mukaan rajavartiomies tai turvatarkastaja voi poistaa rajavartiolaitoksen toimitiloista tai sen hallitsemalta alueelta henkilön, joka kieltäytyy turvatarkastuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan rajavartiomies voi tarvittaessa käyttää henkilön poistamiseksi rajavartiolaitoksen toimitiloista tai sen hallitsemalta alueelta sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

Tuomioistuimissa tehtävistä turvatarkastuksista säädetään turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetussa laissa (1121/1999). Lain 1 §:n mukaan tuomioistuimissa voidaan järjestää turvatarkastuksia turvallisuudesta huolehtimiseksi, järjestyksen turvaamiseksi ja omaisuuden suojelemiseksi. Lain 2 §:n mukaan turvatarkastuksessa voidaan tarkastaa tuomioistuimen tiloihin saapuvat ja siellä olevat henkilöt sekä heillä mukanaan olevat tavarat. Tuomioistuin tai puheenjohtaja päättää, missä laajuudessa turvatarkastus järjestetään. Lain 4 §:n mukaan turvatarkastuksen voi suorittaa poliisimies tai tuomioistuimen palveluksessa oleva tehtävään koulutettu henkilö. Tuomioistuimen päätöksen mukaan turvatarkastuksen voi suorittaa muukin kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, joka on poliisin tehtävään hyväksymä.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö ja EU:n lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa on säädetty laaja turvasuojelulaki (Säkerhetsskyddslagen, 1996:627), joka koskee valtiota, kuntia sekä yksityisiä yhteisöjä ja tietyin edellytyksin myös yksityishenkilöitä. Lain 6 §:n mukaan turvasuojelulla tarkoitetaan muun muassa suojelua vakoilua, sabotaasia ja muita rikoksia vastaan, jotka voivat uhata valtion turvallisuutta.

Ruotsissa on myös säädetty laki, joka koskee yhteiskunnan kannalta tärkeiden rakennusten suojaamista (Skyddslag 2010:305). Lain 1—3 §:n mukaan mikäli yleistä pääsyä tai käyttöoikeutta rakennuksiin, muihin laitoksiin, alueisiin tai kohteisiin on tarvetta rajoittaa sabotaasi-, terroristi- ja vakoilurikosten, muissa tapauksissa kokonaispuolustusta koskevia salassa pidettävien tietojen paljastamisen sekä törkeän ryöstön estämiseksi, voi hallitus tai hallituksen määräämä viranomaispäättäjä, että rakennus, laitos, alue tai kohde muodostaa suojelukohteen (skyddsobjekt). 4 §:n mukaan suojelukohteeksi voidaan julistaa muun muassa valtionpäämiehen residenssi ja pääministerin asunnot. Päätös suojelukohteesta tarkoittaa, että asiattomilla henkilöillä ei ole pääsyoikeutta kohteeseen. Pääsyä koskevaa kieltoa voidaan täydentää esimerkiksi valokuvaamista koskevalla kielolla. Suojelukohteen valvojina voivat toimia poliisit, puolustusvoimien henkilöstö tai niin sanotut suojeluvartijat, jotka nimitetään tehtävään. Suojeluvartijoilla on suojelukohteessa oikeus muun muassa henkilöllisyyden tarkistamiseen, henkilön tarkastukseen, kiinniottoon ja vaarallisten esineiden takavarikointiin.

Norja

Norjassa valtion viranomaisten turvallisuusvalvonnan sääntelyyn liittyy lain tasolla turvallisuuslaki (Lov om forebyggende sikkerhetsjeneste 1998-03-20 nr 10). Laki koskee valtion ja kunnan viranomaisia, tuomioistuimia ja eräissä tapauksissa myös tavaran- tai palveluntuottajia. Lain tarkoituksena on turvata valtion etua itsenäisyyteen, turvallisuuteen ja muihin keskeisiin turvallisuusintresseihin kohdistuvilta uhkilta. Lakiin sisältyvät säännökset valtion viranomaisten turvallisuustoimen järjestämisestä sekä kansallisesta turvallisuusviranomaisesta ja sen velvollisuuksista samoin kuin oikeudesta saada tehtävien kannalta tarpeellisia tietoja. Turvallisuuslaissa ei ole säännöksiä voimakeinojen käytöstä.

2.3 Nykytilan arviointi

Turvallisuustehtävissä toimivien ministeriöiden virkamiesten toimivaltuudet perustuvat nykyisin joko Poliisihallituksen myöntämiin erityisiin poliisivaltuuksiin tai pakkokeinolaissa säädettyihin jokamiehen kiinniotto-oikeuksiin ja itsepuun. Poliisihallitus on myöntänyt rajoitetulle määrälle ministeriöiden virkamiehiä erityiset poliisivaltuudet, jotka mahdollistavat luvan toimivaltuuksien mukaisten turvallisuustehtävien suorittamisen.

Erityisiä poliisivaltuuksia ei kuitenkaan voida pitää riittävinä ja asianmukaisina turvatarkastusten ja muiden turvatoimenpiteiden suorittamiseen eikä voimakeinojen käyttämisestä sisältävän julkisen vallan käyttöön.

Erityiset poliisivaltuudet nykyisessä muodossaan myönnetään enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Uuden 1 päivänä tammikuuta 2014 voimaan tulevalle poliisilaille (872/2011) kumotaan nykyinen poliisilaki, lukuun ottamatta nykyisen lain 8 §:ää virkamiesten osalta. Mainittu pykälä ja sen nojalla annetut myös virkamiehiä koskevat valtuudet kumoutuvat kolmen vuoden kuluttua uuden poliisilain voimaantulosta. Näin ollen mahdollisuudet erityisten poliisivaltuuksien antamiseen ja jo annetut erityiset poliisivaltuudet kumoutuvat 1.1.2017 lukien. Erityisiä poliisivaltuuksia ei näin ollen voida enää pitää riittävänä ja asianmukaisena perusteena turvatarkastusten ja muiden turvatoimenpiteiden suorittamiseen eikä voimakeinojen käyttämisestä sisältävään julkisen vallan käyttöön.

Myöskään pelkkien pakkokeinolaissa säädettyjen jokamiehen kiinniotto-oikeuden ja itseavun perusteella suoritettavia turvatoimenpiteitä ei voida pitää tyydyttävänä ratkaisuna ministeriöiden nykyisten turvallisuustarpeiden ratkaisemiseksi.

Ministeriöissä turvallisuustehtäviä hoitavilla sopimusperusteisilla vartijoilla on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (282/2002) mukaiset oikeudet. Vartijalla on oikeus poistaa vartioimisalueelta henkilö, oikeus ottaa rikoksentekijä kiinni sekä oikeus kiinnioton yhteydessä turvallisuustarkastuksen tekemiseen. Jos poistettava, kiinni otettava tai turvallisuustarkastuksen kohteeksi joutunut yrittää välttää näiden toimenpiteiden tekemisen, vartijalla on oikeus käyttää tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää

puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet.

Valtioneuvoston turvatoimien perustamista vartijoiden yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaisesti toimivaltuuksiin ei voida pitää riittävänä. Valtioneuvoston osalta on tarpeen säätää vastaavista turvatoimista ja niiden toteuttamiseksi tarpeellisista toimivaltuuksista kuin muissa valtioelimityksissä ja turvallisuusviranomaisissa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on turvata valtioneuvoston jäsenten ja valtioneuvostossa työskentelevien virkamiesten työskentelyolosuhteet, suojata heitä erilaisilta vaaratekijöiltä sekä suojata valtion omaisuutta vahingonteolta. Esityksen tavoitteena on säätää turvallisuustehtävissä valtioneuvostossa, sen ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa toimiville henkilöille riittävät toimivaltuudet turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseksi ja valtioneuvostoon kohdistuvien uhkien ja vaaratilanteiden torjumiseksi.

Esityksessä ehdotettavilla toimivaltuuksilla puututaan yksilön perusoikeuksiin kuten henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Lain tavoitteena on, että turvatarkastajille on riittävät keinot torjua turvallisuuteen ja järjestykseen liittyviä uhkia siten, että henkilöiden perusoikeuksiin puututaan mahdollisimman vähän.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Turvallisuustehtävien toimivaltuuksista säädetään tällä hetkellä useissa hallinnonaloissa erityislaeissa, jotka on säädetty eri ajankohtina kulloistenkin tarpeiden mukaisesti. Hallinnonaloittaisia erityislakeja korvaavaa kattavaa keskushallinnon viranomaisten tarpeet huomioon ottavaa lakia on ehdotettu säädettäväksi. Tämä ei ole toteutunut. Valtioneuvoston toimintaedellytysten turvaamiseksi on katsottu tarpeelliseksi säätää valtioneuvoston toimintaympäristön eri-

tyistarpeet täyttävä laki turvatoimista valtioneuvostossa.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki turvatoimista valtioneuvostossa. Laissa säädettäisiin valtioneuvostossa, sen ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa turvallisuustehtävissä toimivien henkilöiden turvatehtävien suorittamiseksi tarpeellisista toimivaltuuksista. Toimivaltuuksien käyttäminen edellyttäisi, että henkilö on hyväksytty turvatarkastajaksi ja asianomainen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto on määrännyt hänet kyseiseen tehtävään. Turvatarkastajaksi voitaisiin hyväksyä turvatehtävissä työskenteleviä virkamiehiä sekä ministeriöissä turvallisuustehtävissä työskenteleviä muita henkilöitä, joita olisivat lähinnä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitetut vartijat. Hyväksymisen edellytyksenä olisi laissa edellytettyjen henkilökohtaisten ominaisuuksiensa lisäksi soveltuvan turvallisuusalan koulutuksen suorittaminen.

Laissa säädettäisiin turvatoimialueesta ja tilapäisestä turvatoimialueesta. Turvatarkastajan toimivaltuudet olisivat voimassa valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston pysyvässä käytössä olevassa tilassa ja sen välittömässä läheisyydessä. Lisäksi toimivaltuuksia saataisiin käyttää valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston tilapäisessä käytössä olevissa tiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä laissa säädettävien edellytyksin. Tilapäisen turvallisuusalueen rajoista päättäisi paikallispoliisi.

Laissa säädettäisiin turvatehtävien suorittamiseksi tarpeellisista toimivaltuuksista. Toimivaltuuksien käyttöä kuten koko lain soveltamista koskisi laissa säädettävä yleinen rajoitussäännös, jonka mukaan kenenkään oikeuksiin ei saisi lain nojalla puuttua enempää kuin on välttämätöntä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetun lain tarkoituksena on luoda säädöspohja valtioneuvoston, sen ministeriöiden

ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa rakennuksissa sekä valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa muissa tiloissa käytettäville turvatoimille. Turvatoimia suorittavat henkilöt koulutetaan turvatehtäviä jo hoitavista henkilöistä, joten tarvetta lisähenkilöstön palkkaamiseen ei ole. Kustannuksia aiheutuu lain mukaisen koulutuksen järjestämisestä sekä välineistön hankinnasta ja niiden käyttökoulutuksesta. Kustannusten arvioidaan olevan vähäisiä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen kuuluvat ensisijaisesti poliisin tehtäviin. Lailla tehostettaisiin turvatehtävien hoitamista valtioneuvostossa, sen ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa vähentämällä tarvetta turvautua poliisin apuun rutiiniluonteisissa ja vain rajoitetusti henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttumista edellyttävissä toimenpiteissä.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Valtioneuvoston piirissä tapahtuvassa turvallisuustoiminnassa noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta ja turvallisuustehtävien suorittamisessa yksilön perusoikeuksiin puututaan vain oikeusjärjestyksen hyväksymän painavan syyn perusteella ja vain siinä määrin kuin valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen yllä-

pitämiseksi on välttämätöntä. Lailla on tarkoitus suojata valtioneuvoston toimintaa laittomien tekojen aiheuttamilta haitoilta valtioneuvoston toimintaedellytykset turvaten ja näin varmistaa valtioneuvoston päätöksentekokyky.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu valtioneuvoston kansliassa. Valmistelutyöryhmässä ovat olleet edustettuina kanslian lisäksi ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, ympäristöministeriö, oikeuskanslerinvirasto sekä tasavallan presidentin kanslia. Työryhmä on kuullut asiantuntijoita kahdessa eri kuulemiskokouksessa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä pyydettiin lausunto tasavallan presidentin kanslialta, eduskunnan keskuskanslialta, ministeriöiltä, oikeuskanslerilta, Suomen vartioimisliikkeitten liitolta sekä asiantuntijalausunto oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari Klaus Helmiseltä. Ehdotuksesta saatiin yhteensä 12 lausuntoa. Lakiehdotusta pidettiin yleisesti tarpeellisena ja kannatettavana. Lausuntopalaute on otettu huomioon esitystä valmisteltaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Laki turvatoimista valtioneuvostossa

1 §. Lain tarkoitus. Lailla suojattaisiin valtioneuvoston toimintaa sekä varmistettaisiin osaltaan turvallisuuden ja järjestyksen säilyminen valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa. Valtioneuvoston toiminnalla tarkoitetaan yhtäältä pääministeristä ja ministreistä koostuvan ministeristön eli valtioneuvoston yleisistunnon ja toisaalta ministeriöiden muodostaman kokonaisuuden toimintaa. Oikeuskanslerinvirasto on kiinteä osa valtioneuvoston organisaatiokokonaisuutta. Valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 1 §:ssä määritellään valtioneuvoston organisaatio. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvostossa on seuraavat ministeriöt: 1) valtioneuvoston kanslia; 2) ulkoasiainministeriö; 3) oikeusministeriö; 4) sisäasiainministeriö; 5) puolustusministeriö; 6) valtiovarainministeriö; 7) opetus- ja kulttuuriministeriö; 8) maa- ja metsätalousministeriö; 9) liikenne- ja viestintäministeriö; 10) työ- ja elinkeinoministeriö; 11) sosiaali- ja terveysministeriö; 12) ympäristöministeriö. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston yhteydessä on oikeuskanslerinvirasto, josta säädetään erikseen.

Pykälän muotoilussa viitattaisiin turvallisuuden ylläpitämiseen, jonka ydinsisältönä on valtioneuvoston toiminnan jatkuvuuden turvaaminen kaikissa tilanteissa. Valtioneuvoston toiminnan suojaamisella tarkoitetaan paitsi ministereiden, oikeuskanslerin, apulaisoikeuskanslerin, ministeriöissä ja oikeuskanslerinvirastossa työskentelevien henkilöiden työrauhan ja turvallisuuden suojaamista myös valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käyttämien rakennusten ja muiden tilojen suojaamista vahingoittumiselta ja vahingoittamiselta. Lailla suojattaisiin myös valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston palveluksessa olevien henkilöiden häiriötöntä saa-

pumista työpaikalleen ja sieltä poistumista sekä toimitiloissa olevaa yksityisomaisuutta, työskentelyolosuhteiden pysymistä asianmukaisina, asiakirjojen häiriötöntä käsittelyä sekä tiedostojen ja asiakirjojen tietosisältöä.

2 §. Rajoitussäännös. Pykälä olisi yleinen rajoitussäännös, jonka mukaan kenenkään oikeuksiin ei saa lain nojalla puuttua enempää kuin on välttämätöntä valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen säilyttämiseksi. Säännöksellä ohjattaisiin soveltamaan lakia siten, että yksilön oikeudet otetaan huomioon riittävällä tavalla. Rajoitus merkitsee esimerkiksi sitä, että henkilöntarkastus suoritetaan vain, kun se on välttämätöntä lain tavoitteiden toteutumiseksi eikä se vaaranna perusoikeuksien käyttämistä. Turvatoimilla ei esimerkiksi saa vaarantaa asioimista hallinnossa. Kaikilla tulee olla mahdollisuus tarpeen vaatiessa asioida normaalisti viranomaisessa. Esimerkiksi hallintoasian vireillepanoa ministeriössä ei saa estää.

3 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Pykälän 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston pysyvässä käytössä olevissa tiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä. Tällaista muuta kuin tilapäiseen käyttöön tarkoitettua tilaa kutsuttaisiin turvatoimialueeksi. Pykälässä tarkoitettuja pysyväisluonteisesti valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevia tiloja ovat esimerkiksi valtioneuvoston linna ja muut eri ministeriöiden käytössä olevat rakennukset. Turvatoimialueeksi määrittämisessä keskeistä merkitystä on tilojen käyttötarkoituksella. Omistussuhteilla ei lähtökohtaisesti olisi määrittelyssä merkitystä. Lain soveltamisalan piiriin kuuluisivat valtioneuvoston, ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston pysyväisluonteisesti käyttöönsä vuokraamat toimitilat. Pysyvässä käytössä olisivat myös esimerkiksi sellaiset tilat, joihin valtioneuvosto, sen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto siirtyy remontin ajaksi. Myös valtio-

neuvoston edustustilat ja pääministerin virka-asunto edustustiloineen olisivat valtioneuvoston ja sen ministeriöiden pysyvässä käytössä olevia tiloja.

Valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston pysyvässä käytössä olevien tilojen välittömässä läheisyydessä olevat alueet kuuluvat turvatoimialueeseen. Välittömään läheisyyteen kuuluvilla alueilla tarkoitetaan tilojen sisäänkäyntien välittömässä läheisyydessä olevaa katu- tai tiealueen osaa. Turvatoimia ei ulotettaisi sisäänkäyntien ulkopuolelle muutoin kuin erityisestä syystä, kuten kiireellisissä ja ilmeistä vaaraa merkitsevissä tilanteissa. Turvatoimialueen ulkopuolella tapahtuvista vaaratilanteista ilmoitettaisiin poliisille. Esimerkiksi Valtioneuvoston linnan portailta voitaisiin poistaa henkilö tai ryhmä, joka vaarantaa toisen turvallisuutta tai aiheuttaa erityistä häiriötä valtioneuvoston toiminnalle ja järjestykselle. Samoin voitaisiin poistaa valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston pysyvässä käytössä olevien tilojen välittömästä läheisyydestä uhkaavasti käyttäytyvä henkilö sekä ryhmä, jonka on syytä epäillä vaarantavan valtioneuvoston jäsenten tai valtioneuvostossa työskentelevien virkamiesten turvallisuutta heidän saapuessaan tai poistuessaan valtioneuvoston, sen ministeriön tai oikeuskanslerinviraston tiloista. Turvatoimia ei kuitenkaan ulotettaisi rakennuksen välittömässä läheisyydessä järjestettäviin mielenosoituksiin. Kokootumislain (530/1999) mukaisesti yleisten kokousten, kuten mielenosoitusten, järjestyksenvalvonta kuuluu poliisille.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin myös valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston tilapäisessä käytössä olevissa tiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä, jos se on välttämätöntä valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen säilymiseksi erityistä suojaamista edellyttävissä tilaisuuksissa. Tällaista tilaa nimitettäisiin laissa tilapäiseksi turvatoimialueeksi. Tilapäisen turvatoimialueen välittömässä läheisyydessä turvatoimia käytetään vain kiireellisissä ja ilmeistä vaaraa merkitsevissä tilanteissa.

Tilapäisen turvatoimialueen perustamisedellytykset arvioitaisiin tilassa järjestet-

tävään tilaisuuteen liittyvien erityisten turvallisuus- ja suojelutarpeiden pohjalta. Näin ollen tila itsessään ei vielä luo edellytyksiä tilapäisen turvatoimialueen perustamiseen, vaan tämä tapahtuu vasta erityistä suojaamista edellyttävän tilaisuuden myötä. Tällainen tilanne on käsillä esimerkiksi silloin, kun tilaisuuteen tai sen vieraisiin saattaa kohdistua uhka.

Pykälän 3 momentin mukaan lakia sovellettaisiin turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapuvaan ja siellä olevaan henkilöön. Soveltamispiiriin kuuluisivat kaikki turvatoimialueella työskentelevät ja siellä liikkuvat henkilöt. Henkilökuntaan kuuluvan henkilön ja hänen mukanaan olevan omaisuuden tarkastaminen ei kuitenkaan ole tarkoitettu säännönmukaiseksi toimenpiteeksi.

Pykälän 4 momentin mukaan poliisin tehtävistä ja toimivaltuuksista on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään. Säännöksellä korostettaisiin, että poliisilla on tietyt tehtävät ja toimivaltuudet suhteessa turvatoimialueeseen. Poliisin tehtävistä säädetään ensisijaisesti poliisilaisissa, jonka 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Myös valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston pysyvässä ja tilapäisessä käytössä olevat tilat kuuluvat poliisin toiminta-alueeseen.

4 §. Päätös tilapäisestä turvatoimialueesta. Pykälän 1 momentin mukaan tilapäisestä turvatoimialueesta ja sen rajoista tehtäisiin erillinen päätös paikallispoliisissa. Päätös tehtäisiin määräajaksi, ei kuitenkaan kerrallaan pidemmäksi aikaa kuin kaksi viikkoa.

Pykälän 2 momentin mukaan tilapäinen turvatoimialue merkitään näkyvällä tavalla. Tämä tarkoittaa, että turvatoimialuetta osoittavan merkinnän tulee olla riittävän selvä ja havaittavissa.

5 §. Turvatoimialueelle pääsyn erityiset ehdot. Pykälän mukaan valtioneuvosto, sen asianomainen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto voisi asettaa turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle pääsyn edellytykseksi päällysvaatteiden ja muun mukana tuodun omaisuuden, kuten matkapuhelimen,

jättämisen säilytettäväksi sitä varten varattuun tilaan. Pykälän mukaan myös luvan tai kutsun esittäminen ja henkilöllisyyden todistaminen voidaan asettaa pääsyn ehdoksi.

Jos henkilö ei lähtiessään nouda säilytykseen jätettyä esinettä, on sitä pidettävä löytötavaralain (778/1988) 5 §:n mukaisena laitoslöytönä. Tällainen löytö on löytötavaralain 8 §:n mukaan toimitettava kahden viikon kuluessa sen talteen ottamisesta poliisille, jollei tavara ole vähäarvoinen.

6 §. Turvatarkastaja. Pykälän 1 momentin mukaan lain mukaisia toimivaltuuksia saisi käyttää vain henkilö, jonka paikallispoliisi on valtioneuvoston, sen asianomaisen ministeriön tai oikeuskanslerinviraston esityksestä hyväksynyt turvatarkastajaksi. Turvatarkastajan toimivaltuudet olisivat voimassa hyväksymistä koskevan päätöksen mukaisesti.

Turvatarkastajaksi voitaisiin hyväksyä henkilö, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi, joka on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva ja joka on suorittanut koulutuksen tämän lain mukaisten toimivaltuuksien käyttöön. Pykälän tarkoituksena on, että turvatarkastajaksi voitaisiin määrätä myös muu kuin virkamies. Pykälän mukaisen koulutusvaatimuksen täyttäisi vartijakoulutus, jota on täydennetty sellaisilla koulutusjaksoilla, jotka kattaisivat ne tämän lain tehtävät ja toimivaltuudet, joita vartijakoulutukseen ei sisälly. Turvatarkastajan kelpoisuusvaatimuksista, kuten koulutuksen sisällöstä, voitaisiin antaa 16 §:n mukaisesti tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Turvatarkastajan määräämisestä tehtävään päättäisi valtioneuvosto, sen asianomainen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto sen jälkeen, kun henkilö on hyväksytty turvatarkastajaksi. Valtioneuvosto, sen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto päättäisi itse turvallisuustarpeidensa mukaisesti, kuinka monta henkilöä sen on tarpeen määrätä turvatarkastajan tehtäviin.

Pykälän 2 momentin mukaan turvatarkastaja toimisi turvatarkastajan tehtävissään virkavastuulla. Tämä koskee sekä virkamiehiä että ostettuna palveluna valtioneuvoston ja sen ministeriöiden tiloissa työskentelevää yksityisen turvallisuuspalveluiden henkilöstöä. Virkavastuulla tarkoitetaan rikoslain

(39/1889) mukaista vastuuta, jota toteutetaan rikoslain 40 luvun virkarikossäännöksillä, sekä vahingonkorvausvastuuta, jota toteutetaan vahingonkorvauslain (412/1974) valtion ja virkamiehen korvausvastuuta koskevilla säännöksillä

Pykälän 3 momentin mukaan paikallispoliisi antaa turvatarkastajaksi hyväksytyille turvatarkastajakortin, joka on pidettävä esillä turvatarkastajan tehtäviä suoritettaessa. Turvatarkastajakortti on pidettävä esillä siten, että se helposti havaittavissa.

Pykälän 4 momentin mukaan paikallispoliisin on peruutettava turvatarkastajaksi hyväksyminen, jos turvatarkastaja, valtioneuvosto, sen asianomainen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto sitä pyytää. On mahdollista, että turvatarkastajaksi hyväksyminen käy tarpeettomaksi esimerkiksi virkasuhteen päättymisen johdosta. Turvatarkastajaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos turvatarkastaja ei enää täytä säädettyjä edellytyksiä. Hyväksyminen voitaisiin peruuttaa, kun turvatarkastajaksi hyväksytty ei enää täytä rehellisyyteen, luotettavuuteen sekä henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä hyväksymisedellytyksiä eikä siten enää ole sopiva toimimaan turvatarkastajan tehtävissä. Turvatarkastajakortti on heti luovutettava poliisille, jos turvatarkastajaksi hyväksyminen on peruutettu. Väärinkäytösten estämiseksi poliisin tulisi saada turvatarkastajaksi hyväksymiseen liittyvä asiakirja haltuunsa silloin, kun se olisi peruutettu sekä mahdollisen määräaikaisen peruuttamisen yhteydessä.

7 §. Henkilöllisyyden selvittäminen. Pykälän mukaan turvatarkastajalla olisi oikeus saada turvatoimialueelle saapuvalla ja siellä olevalta tieto tämän nimestä sekä henkilötunnuksesta tai syntymäajasta. Jos henkilö kieltäytyy tällaisten tietojen antamisesta, hänen pääsinsä turvatoimialueelle voitaisiin lain 13 §:n nojalla kieltää tai hänet voitaisiin määrätä poistumaan turvatoimialueelta. Henkilöllisyyden selvittämiseen ryhdytään silloin, kun henkilöllisyyden selvittämisen tarve on ilmeinen.

8 §. Turvatarkastus. Turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapuvalla tai siellä olevalle voitaisiin pykälän 1 momentin mukaan tehdä turvatarkastus metallinil-

maisinta tai muuta teknistä laitetta käyttäen. Metallinilmaisoin voi olla portin muotoon rakennettu tai turvatarkastajan kädessä oleva metallinilmaisoin, jota kuljetetaan henkilön lähellä. Muun teknisen laitteen mainitseminen säännöksessä mahdollistaa sen, että kehitettävät uudet tekniset menetelmät ovat käytettävissä turvatarkastuksessa. Uusia teknisiä menetelmiä käyttöön otettaessa on aina selvitettävä, että niiden käyttö on laissa määriteltujen toimivaltuuksien mukaan mahdollista ja että niiden käytössä otetaan huomioon tarkastettavien yksityisyyden suojasta ja henkilökohtaisesti koskemattomuudesta johtuvat rajoitteet.

Turvatarkastuksessa selvitetään, onko henkilön hallussa tai hänen mukanaan sellainen esine tai sellaista ainetta, jolla voidaan aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle tai erityistä häiriötä valtioneuvoston toiminnalle tai järjestykselle (1 kohta) tai joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen (2 kohta) taikka jonka hallussapito on laissa tai lain nojalla kielletty (3 kohta). Samassa tarkoituksessa voidaan tarkastaa henkilön mukana olevat kantamukset, jotka voidaan tutkia metallinilmaisimen avulla tai esimerkiksi läpivalaisemalla. Edellä tarkoitettua esinettä ja ainetta kuvaisi tekninen termi kielletty valmiste.

Vaaraa turvallisuudelle voidaan aiheuttaa esimerkiksi ampuma- tai teräaseella sekä räjähdysaineilla ja kaasusumuttimilla. Vaaraa voidaan aiheuttaa myös terveydelle vaarallisilla laserosoittimilla sekä syövyttävillä aineilla samoin kuin aineilla, jotka soveltuvat toisen vahingoittamiseen tai lamauttamiseen. Valtioneuvoston toiminnalle ja turvallisuudelle häiriötä voi aiheutua esimerkiksi spraymaaleista ja muista töhrimiseen soveltuvista aineista. Omaisuuden vahingoittamiseen soveltuvat myös erilaiset työkalut.

Henkilön mukana oleva omaisuus saataisiin 2 momentin mukaan tarkastaa myös muulla tavalla kuin teknisellä laitteella. Tämä tarkoittaa käytännössä kantovälineen avaamista ja sen sisällön tutkimista. Tarkastuksen tarve voi johtua siitä, että läpivalaisu ei ole mahdollista tai että läpivalaisu on havaittu jokin epäilyttävä esine tai jotain ainetta, jonka vaarattomuus on syytä varmistaa. Henkilön mukana tuoma omaisuus voidaan sään-

nöksen nojalla tarkastaa samaan tapaan kuin se tarkastetaan 9 §:n mukaan henkilöntarkastuksen yhteydessä.

Pykälän 3 momentin mukaan saataisiin lisäksi tarkastaa turvatoimialueelta tai tilapäiseltä turvatoimialueelta löytyvä omaisuus, jos on syytä epäillä, että se sisältää kielletyn valmiste. Tarkastus voi olla tarpeen muun muassa silloin, kun valtioneuvoston, sen ministeriön tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevasta tilasta löydetään kantamus, jonka haltijasta ei ole tietoa. Tarkastaa voidaan myös tiedetyn henkilön omaisuus, joka ei ole tämän mukana. Omaisuus voidaan tarkastaa samalla tavoin kuin henkilön mukana oleva omaisuus eli metallinilmaisinta käyttäen, läpivalaisemalla tai muulla tavalla kuin teknistä laitetta käyttäen.

9 §. Henkilöntarkastus. Pykälän mukaan henkilölle voitaisiin tehdä henkilöntarkastus sen tutkimiseksi, mitä hänellä on vaatteissaan tai muutoin yllään, jos turvatarkastuksen perusteella tai muutoin on perusteltua syytä epäillä, että hänellä on mukanaan kielletty valmiste.

Henkilöntarkastuksen saa toimenpiteen luonteen johdosta suorittaa vain tarkastettavan kanssa samaa sukupuolta oleva henkilö. Henkilöntarkastuksessa on noudatettava olosteiden edellyttämää hienotunteisuutta.

10 §. Ajoneuvojen tarkastaminen. Pykäläehdotuksen mukaan saadaan tarkastaa turvatoimialueella oleva ja sinne saapuva ajoneuvo metallinilmaisinta tai muuta teknistä laitetta käyttäen taikka muulla sopivalla tavalla sen tutkimiseksi, onko ajoneuvossa tai tavarantoimituksessa 8 §:ssä tarkoitettu kielletty valmiste. Säännöksen nojalla voitaisiin tarkastaa ajoneuvo, jolla kuljetetaan tavaraa turvatoimialueelle. Henkilöliikenteeseen tarkoitettujen ajoneuvojen tarkastus on tarkoituksenmukaista vain silloin, kun on syytä epäillä, että ajoneuvossa on kielletty valmiste.

Tarkastaminen voidaan tehdä kuljettamalla kannettavaa metallinilmaisinta tai muuta tarkoitukseen soveltuvaa laitetta ajoneuvon taikka tavarantoimituksen lähellä. Pykälässä mainitulla muulla sopivalla tavalla tarkoitetaan ajoneuvon ulkoista tarkastelua tai sen sisätilan tutkimista ajoneuvon menemällä. Valtioneuvoston, sen ministeriön tai oikeus-

kanslerinviraston tilaama tavarantoimitus voidaan aina tutkia tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos tavara- tai elintarvikekuljetustehävissä olevassa autossa havaitaan tarkastuksen perusteella lain 8 §:ssä tarkoitettu kielletty valmiste, se voidaan ottaa haltuun kuljetuksen ajaksi taikka kieltää ajoneuvon pääsy valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston tiloihin.

Jos sen sijaan ajoneuvosta epäillään aiheutuvan vaaraa henkilöiden turvallisuudelle taikka vakavaa vaaraa omaisuudelle, pyydetään virka-apua poliisilta. Poliisilain 16 §:ssä säädetään vaarallisen teon tai tapahtuman estämisestä. Sen mukaan poliisimiehellä on oikeus päällystöön kuuluvan poliisimiehen määräyksestä ja kiireellisessä tapauksessa ilman määräystäkin päästä muun muassa kulkuneuvoon, jos on perusteltua syytä olettaa, että henkeä, henkilökohtaista vapautta tai terveyttä vakavasti vaarantava taikka huomattavaa omaisuus- tai ympäristövahinkoa aiheuttava teko tai tapahtuma on meneillään tai uhkaamassa. Lisäksi edellytetään, että toimenpide on välttämätön vaaran estämiseksi tai räjähdysaineiden, aseiden tai muiden vaarallisten aineiden ja esineiden ja haltuun ottamiseksi. Poliisin kutsuminen on yleensä tarpeen, jos ajoneuvon tarkastamisen yhteydessä nousee epäily vaarasta.

11 §. Lähetysten tarkastaminen. Pykälän 1 momentin mukaan saadaan tarkastaa turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapunut posti- ja muu lähetys läpivalaisemalla tai muulla tavalla sen selvittämiseksi, sisältääkö se 8 §:ssä tarkoitettua kiellettyä valmisteen. Lähetysten avaamiseen ei tällöin ole oikeutta.

Pykälän 2 momentin mukaan jos tarkastuksen perusteella tai muusta syystä on aihetta epäillä, että posti- tai muu lähetys sisältää kiellettyä valmisteen, lähetys saadaan pysäyttää ja tarvittaessa toimittaa poliisille. Läpivalaisu voi esimerkiksi osoittaa, että kirje tai muu lähetys sisältää jauhetta tai herättää epäilyn siihen sisältyvästä räjähdysaineesta. Muu syy voi olla esimerkiksi lähetysten muoto ja koko tai siitä erittyvä haju. Häiriötä valtioneuvoston toiminnalle ja järjestykselle voi seurata esimerkiksi siitä, että lähetyksestä aiheutuu voimakkaita hajuhaittoja tai siitä, että se sisältää voimakkaasti värjäävää ainet-

ta. Kiellettyä valmistetta koskevan epäilyn perusteella posti- tai muu lähetys voidaan toimittaa poliisille lähetysten sisällön selvittämiseksi valvotusti ja turvallisesti taikka sen hävittämiseksi. Poliisille voidaan toimittaa myös vastaanottajan avaama lähetys, joka sisältää 8 §:ssä tarkoitettua kiellettyä valmisteen. Vastaanottajalle voidaan puolestaan toimittaa lähetys, joka on avattu poliisin toimesta ja havaittu vaarattomaksi.

Päätöksen postilähetysten pysäyttämisestä tekee turvatarkastaja. Pysäyttämisestä ja sen syystä sekä lähetysten toimittamisesta tulee viipymättä ilmoittaa lähetysten vastaanottajalle. Lähetys voidaan aina avata vastaanottajan luvalla.

12 §. Kielletyn valmisteen haltuun ottaminen ja säilyttäminen. Pykälän 1 momentin mukaan turvatarkastajalla olisi oikeus ottaa haltuunsa turvatarkastuksessa, henkilöntarkastuksessa tai muutoin löydetty 8 §:ssä tarkoitettu kielletty valmiste. Pykälän 2 momentin mukaan haltuun otettu esine ja aine palauttetaan haltijalle hänen poistuessaan turvatoimialueelta. Jos esineen tai aineen hallussapito on kyseiseltä henkilöltä laissa tai lain nojalla kielletty, se olisi luovutettava poliisille. Tästä on kyse esimerkiksi silloin, kun henkilön mukana on ampuma-ase, johon hänellä ei ole lain mukaista lupaa.

Jos henkilö ei lähtiessään nouda häneltä haltuun otettua esinettä, on sitä pidettävä löytötavaralain 5 §:n mukaisena laitoslöytönä. Tällainen löytö on löytötavaralain 8 §:n mukaan toimitettava kahden viikon kuluessa sen talteen ottamisesta poliisille, jollei tavara ole vähäarvoinen. Omaisuus, jonka hankkiminen tai hallussapito on kielletty tai vaatii viranomaisen luvan, on toimitettava välittömästi poliisille.

13 §. Pääsyn estäminen ja henkilön poistaminen. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilöltä voitaisiin kieltää pääsy turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle tai hänet voitaisiin määrätä poistumaan sieltä, jos hän ei täytä 5 §:n nojalla asetettuja turvatoimialueelle pääsyn erityisiä ehtoja. Pääsyn estäminen voisi näin ollen tulla kyseeseen tilanteessa, jossa luvan tai kutsun esittäminen, henkilöllisyyden todistaminen tai päällysvaatteiden jättäminen säilytykseen

on asetettu turvatoimialueelle pääsyn ehdoksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan henkilöltä voitaisiin kieltää pääsy turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle tai hänet voidaan määrätä poistumaan sieltä, jos hänen henkilöllisyyttään ei pystytä luotettavasti selvittämään. Jos henkilöllisyyttä osoittava todistus puuttuu, ei tämä välttämättä tarkoita, että henkilön pääsy turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle evätään.

1 momentin 3 kohdan mukaan turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle pääsy voidaan kieltää, jos henkilö kieltäytyy turvatarkastuksesta tai henkilöntarkastuksesta. Tarkastukseen alistuminen turvatarkastajan sitä edellyttäessä on ehtona turvatoimialueelle pääsulle.

1 momentin 4 kohdan mukaan pääsy voitaisiin kieltää myös, jos on perusteltua syytä epäillä, että henkilö vaarantaa toisen turvallisuutta tai aiheuttaa erityistä häiriötä valtioneuvoston toiminnalle ja järjestykselle. Toisen turvallisuuden vaarantaminen voi tulla kyseeseen sekä valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston tiloissa että niiden välittömässä läheisyydessäkin. Sama koskee erityisen häiriön aiheuttamista valtioneuvoston toiminnalle ja järjestykselle, mihin luetaan myös omaisuuden vahingoittaminen. Vaaran aiheuttamista koskevaan perusteltuun epäilyyn voi johtaa esimerkiksi henkilön aggressiivinen tai uhkaava käyttäytyminen samoin kuin alkoholin tai lääkkeiden aiheuttama sekavuus. Tällaiseen käyttäytymiseen voivat kuulua uhkaavat eleet, hyökkäävät liikkeet ja suulliset uhkailut.

Henkilön pääsy valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston käytössä oleviin tiloihin voidaan 2 momentin perusteella estää tai hänet voidaan poistaa tiloista, jos hän jättää noudattamatta turvatarkastajan hänellä valtioneuvoston toiminnan ja järjestyksen suojaamiseksi 1 momentin mukaisesti antamaa kieltoa tulla turvatoimialueelle tai käskyä poistua sieltä ja jos valtioneuvoston toiminnan ja järjestyksen suojaaminen sitä vaatii.

Jos turvatoimialueella tai tilapäisellä turvatoimialueella olevan henkilön tai ryhmän käytös ilmentää selvää uhkaa turvallisuudelle tai aiheuttaa erityistä häiriötä valtioneuvoston

toiminnalle ja järjestykselle, tulee henkilöä tai ryhmää kehottaa poistumaan. Häiriötilanteessa on suoritettava tarkoituksenmukaisuusarviointi sen selvittämiseksi, onko aiheutta ryhtyä lain mukaisiin voimakeinoihin vai ilmoitetaanko asiasta poliisille.

14 §. Henkilön kiinniottaminen ja säilöönotto. Henkilö voidaan pykälän 1 momentin perusteella ottaa kiinni, jos pääsyn estäminen turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle tai sieltä poistaminen on ilmeisen riittämätön toimenpide. Paikalta poistaminen on ilmeisen riittämätön toimenpide esimerkiksi silloin, kun henkilöllä on hallussaan laissa tarkoitettu kielletty valmiste, jolla hän aiheuttaa tai josta aiheutuu vakavaa vaaraa henkilölle itselleen, muille henkilöille tai omaisuudelle. Kiinniottamisen tulee olla välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinniotettu on pykälän mukaan luovutettava viipymättä poliisin haltuun, mikä käytännössä tarkoittaa, että poliisi pyydetään paikalle noutamaan kiinniotettu henkilö.

Jos henkilöllä on hallussaan laissa tarkoitettu kielletty valmiste, jolla hän aiheuttaa tai josta voi aiheutua vakaavaa vaaraa muille henkilöille tai omaisuudelle, voi pääsyn estäminen ja henkilön paikalta poistaminen olla riittämättömiä toimenpiteitä. Pykälän nojalla tapahtuva kiinniottaminen on pakkokeino, jonka tarkoituksena on estää väkivallan uhkaa tai omaisuudelle aiheutuvaa vakavaa vaaraa. ilmentävät toimet. Kiinniottamisen yhteydessä saatetaan joutua käyttämään voimakeinoja. Niiden käytöstä säädetään 15 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan turvatarkastajalla olisi kiinnioton yhteydessä oikeus tarkastaa kiinniotettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi aiheuttaa varaa itselleen tai muille. Momentissa mainitulla tarkastuksella tarkoitetaan kiinnioton yhteydessä tapahtuvaa turvallisuustarkastusta, jossa turvatarkastaja saa käsin tunnustelemalla taikka metallinilmainsinta tai muuta teknistä laitetta käyttäen tarkastaa henkilön sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan varaa aiheuttavia esineitä tai aineita.

15 §. Voimankäyttö. Pykälän 1 momentin mukaan turvatarkastajalla olisi tehtävänsä

suorittaessaan oikeus henkilön pääsyn estämiseksi turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle, henkilön poistamiseksi sieltä, henkilön kiinnittämiseksi, henkilöntarkastuksen toimittamiseksi ja kielletyn valmisteen poisottamiseksi tarvittaessa käyttää sellaisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Käytettävien voimakeinojen pitää olla tarpeellisia ja olosuhteisiin nähden puolustettavia. Puolustettavuuteen liittyy muun muassa lievimmän voimakeinon valinta sekä voimakeinojen käyttö tavalla, josta koituu mahdollisimman vähän haittaa. Puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tilanteen uhkaavuus, vastarinnan vaarallisuus sekä muut tilanteen kokonaisarvioon vaikuttavat seikat. Merkitystä on esimerkiksi vastarinnan vaarallisuudella sekä käytettävissä olevilla voimavaroilla suhteessa tilanteen uhkaavuuteen. Pykälän 1 momentin nojalla voimakeinoin ryhtyminen edellyttää arvion tekemistä siitä, onko turvallisuuden tai järjestyksen ylläpitäminen mahdollista muilla tavoin, kuten antamalla riittävän monta kehotusta. Voimakeinojen käyttöä edeltää yleensä toimenpiteiden kohteen tekemä vastarinta, kuten henkilön fyysinen, aktiivinen tai passiivinen käyttäytyminen, joka estää turvatarkastajan toimet. Tällaisena vastarintana voidaan pitää esimerkiksi kieltäytymistä poistumasta kehotuksesta huolimatta tai tunkeutumista valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston tiloihin väkivalloin. Pelkkä sanallinen hyökkäys ei ole vastarintaa, ellei siihen liity väkivallan uhkaa. Säännökseen on voimakeinojen käytön ohella syytä ottaa viittaussäännös rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momenttiin ja 7 §:ään, joissa säädetään voimakeinojen käytön liioittelusta. Voimakeinojen käyttämiseen vaikuttaa myös lain 2 § rajamalla henkilön oikeuksiin puuttumisen siihen, mikä on valtioneuvoston toiminnan ja järjestyksen suojaamiseksi välttämätöntä.

Pykälän 2 momentin mukaan turvatarkastajan voimankäyttövälineitä ovat kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Sama välineistö mainitaan ampuma-aseen ohella yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 14 kohdassa voimankäyttövälineen

määritelmänä. Kaasusumuttimen osalta laissa viitataan ampuma-aseen (1/1998) 2 §:ään. Momentti mahdollistaa voimankäyttövälineiden saatavilla pitämisen, ja voimankäyttövälineitä tulee kantaa mahdollisimman huomaamattomasti.

Pykälän 3 momentin mukaan voimankäyttövälineiden käyttämisen edellytyksenä olisi soveltuva välinekohtainen koulutus. Tämä tarkoittaa, että turvatarkastaja voi kantaa vain sellaisia voimankäyttövälineitä, joiden käyttöön hän on saanut koulutuksen. Valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston turvatarkastajille annettava koulutus hankitaan ensisijaisesti poliisihallinnolta.

Puolustusvoimien virkamiesten osalta on otettava huomioon lain suhde puolustusvoimista annetun lain mukaisiin toimivaltuuksiin sekä voimankäyttövälineisiin. Puolustusvoimien virkamiehet toimivat ehdotetun lain mukaisissa tehtävissä puolustusministeriön tiloissa vain ehdotetun lain mukaisin toimivaltuuksin ja käyttävät vain ehdotetussa laissa tarkoitettuja voimankäyttövälineitä.

Pykälän 4 momentin mukaan voimakeinoja saisivat käyttää ainoastaan virkasuhteessa olevat turvatarkastajat. Virkasuhteessa oleva turvatarkastaja saisi näin ollen kaikki ehdotetun lain toimivaltuudet, kun taas muu kuin virkasuhteessa oleva turvatarkastaja saisi kaikki muut valtuudet paitsi voimankäyttövaltuudet.

16 §. Tarkemmat säännökset. Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä turvatarkastajan kelpoisuusvaatimuksista sekä tämän lain mukaisen toiminnan käytännön järjestämisestä ja teknisistä yksityiskohdista. Säännökset voivat koskea esimerkiksi turvatarkastuksessa käytettävää välineistöä ja turvatarkastajan tunnistavaa pukeutumista. Säännökset voivat koskea myös ajoneuvojen tarkastusten suorittamiseen liittyviä käytännön toimenpiteitä.

17 §. Voimaantulo. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen.

2 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2013 aikana.

3 Suhde perustuslakiin ja sääntämisyjärjestys

Ehdotetulla lailla puututaan useisiin perustuslaissa turvattuihin perusoikeuksiin. Lakiehdotuksen säännös tilapäisestä turvatoimialueesta (4 §) mahdollistaa puuttumisen perustuslain 9 §:n 1 momentissa turvattuun liikkumisvapauteen. Lakiehdotuksen säännökset turvatarkastuksesta (8 §) ja henkilöntarkastuksesta (9 §) mahdollistavat puuttumisen perustuslain 7 §:n 1 momentissa jokaiselle turvattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perusoikeuksia rajoittava luonne on myös pääsyn estämistä ja henkilön poistamista (13 §) sekä kiinniottamista (14 §) koskevilla säännöksillä. Lähetysten tarkastamista koskevalla säännös (11 §) on merkityksellinen perustuslain 10 §:n 2 momentissa turvattu luottamuksellisen viestin salaisuuden kannalta.

Toimivaltuuksien käyttöön oikeuttavat säännökset on pyritty laatimaan tarkkarajaisiksi ja täsmällisiksi ottaen huomioon suhteellisuusperiaatteesta johtuvat vaatimukset perusoikeuksien rajoittamiselle.

Lakiehdotuksen toimivaltuudet, voimankäyttö mukaan luettuna, liittyvät aina joko valtioneuvoston, sen ministeriön tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevaan turvatoimialueeseen tai tilapäiseen turvatoimialueeseen tai niiden välittömään läheisyyteen. Turvatoimialueella tarkoitetaan pysyväisluonteista valtioneuvoston, sen ministeriön tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevaa rakennusta. Tilapäiset turvatoimialueet tarkoittavat käytännössä varta vasten järjestettyjä tilaisuuksia, jotka ovat siksi tapauskohtaisia ja myös ajallisesti rajallisia.

Perustuslakivaliokunta on majoitus- ja ravitsemisliiketoimintaan sovellettavaa sääntelyä arvioidessaan (PeVL 49/2004 vp, s. 3/I) pitänyt tärkeänä, että ilmaisua ”välitön läheisyys” tulkitaan suppeasti. Yleensä sillä tarkoitetaan välittömästi liikkeen sisäänkäynnin edessä olevaa, alaltaan vähäistä katu- tai tiealueen osaa. Valiokunnan mukaan ilmaisua tulee tulkita samaan tapaan supistavasti järjestyksenvalvojen ja vastaavien toimialuetta sääntelevässä muussakin lainsäädännössä (PeVL 10/2006 vp, s. 3/II). Lakiehdotuksessa välittömään läheisyyteen kuuluvilla alueilla

tarkoitetaan tilojen sisäänkäyntien välittömässä läheisyydessä olevaa katu- tai tiealueen osaa. Turvatoimia ei uloteta sisäänkäyntien ulkopuolelle muutoin kuin erityisestä syystä, kuten kiireellisissä ja ilmeistä vaaraa merkitsevissä tilanteissa. Muissa tilanteissa asiasta ilmoitetaan tarpeen mukaan poliisille.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ehdotettua säännöstä vastaavaa säännöstä henkilöntarkastuksesta perusoikeussuojan kannalta ongelmattomana, koska kyse on vain vähäisestä puuttumisesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, ja pitänyt turvatoimista eduskunnassa annetun lain yhteydessä henkilöntarkastuksen taustalla olevaa tarvetta varmistaa turvallisuus ja työskentelyn häiriöttömyys eduskunnassa erityisen painavana perusteena puuttua henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (PeVL 16/2004 vp, PeVL 3/2008 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt myös poistumismääräyksen antamista ja oikeutta poistaa henkilö sekä kiinniottamiseen liittyvää oikeutta tarkastaa henkilö hyväksyttävänä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta (PeVL 28/2001 vp.). Ehdotetun sääntelyn lähtökohtana on henkilöiden ja omaisuuden suojaaminen oikeudettomalta puuttumiselta. Sääntelyn perusoikeuksia rajoittavalla luonteella voidaan katsoa olevan hyväksyttävät perustelut.

Luottamuksellisen viestin suojaamisen osalta perustuslakivaliokunta on pitänyt ongelmattomana tilannetta, jossa lähetyksen sisällön on saanut tarkastaa luottamuksellisen viestin sisältöä lukematta (PeVL 5/2006 vp.). Ehdotettu lähetysten tarkastamista koskeva säännös ei muodostu ongelmalliseksi perustuslaissa turvattu luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan kannalta. Turvatarkastajalla ei ole oikeutta hankkia tietoja luottamuksellisen viestin sisällöstä.

Esityksen mukaan turvatarkastajaksi voitaisiin lain nojalla määrätä myös muu kuin virkamies. Sääntely on tältä osin merkityksellinen perustuslain 124 §:ssä säädetyn julkisen hallintotehtävän siirtämistä koskevan sääntelyn näkökulmasta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi

hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen säilymisen varmistamiseksi on tarkoituksenmukaista, että valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa voidaan turvallisuustehtävissä käyttää virkamiesten lisäksi muitakin henkilöitä. Virkamiehillä on turvallisuustehtävien ohella yleensä muita viraston hallinnollisia tehtäviä, kun taas ostopalveluina hankitut turvatarkastajat voi keskittyä nimenomaan turvallisuustehtäviin toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Valtioneuvoston toiminnan suojaamisessa ja turvallisuuden ja järjestyksen säilymisen varmistamisessa on kyse tosiasiallisesta turvallisuustoiminnasta. Perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimuksista on pyritty huolehtimaan sääntelyn yleisellä tarkkuudella sekä säätämällä turvatarkastajien pätevyys- ja koulutusvaatimuksista. Lisäksi turvatarkastajan toimivalta olisi paikallisesti ja ajallisesti rajattua ja sidoksissa tiettyyn toimipaikkaan sekä edellytyksiltään säädeltyä.

Lakiehdotuksen säännösten turvatarkastajaksi hyväksymisen edellytyksistä ja hyväksymismenettelystä arvioidaan täyttävän perustuslakivaliokunnan käytännössä asetetut vaatimukset.

Perustuslain esitöiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä on pidettävä itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin.

Ehdotetussa 15 §:ssä tarkoitettuja voimankäyttövaltuuksia on pidettävä merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä. Perustuslakivaliokunta on rajavartiolaitosta ja rajavyyhykettä koskevan lainsäädännön uudistamista koskevassa lausunnossa todennut, että vain rajavartiomies voi käyttää voimakeinoja turvatarkastuksesta kieltäytyvän henkilön poistamiseksi rajavartiolaitoksen toimitiloista tai sen hallitsemalta alueelta, ja edellyttänyt poistettavaksi ehdotuksesta säännöksen turvatarkastajan oikeudesta käyttää voimakeinoja (PeVL 19/2005 vp.). Perustuslakivaliokunta on viitannut aikaisempiin lausuntoihinsa turvatarkastuksista tuomioistuimissa (PeVL 2/1999 vp) ja poliisilain muuttamisesta (PeVL 11/2005 vp), joissa pidettiin hyväksyttävänä antaa voimankäyttövaltuuksia ainoastaan virkamiehille.

Esityksessä oikeus käyttää lain mukaisia voimankäyttövaltuuksia ehdotetaan säädettäväksi ainoastaan virkamiehille. Näin ollen turvatarkastaja, joka ei ole virkamies, saisi tullessaan hyväksytyksi turvatarkastajan tehtävään ehdotetun lain muut kuin 15 §:ssä tarkoitettuihin voimankäyttöön liittyvät toimivaltuudet.

Edellä mainituilla perusteilla sääntelyn ei kokonaisuutena katsoen voida muodostuvan perustuslain 124 §:n kannalta ongelmalliseksi.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä. On kuitenkin suotavaa, että lakiehdotus saatetaan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

turvatoimista valtioneuvostossa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on suojata valtioneuvoston toimintaa sekä varmistaa turvallisuuden ja järjestyksen säilyminen valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa.

2 §

Rajoitussäännös

Kenenkään oikeuksiin ei saa tämän lain nojalla puuttua enempää kuin on välttämätöntä valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen säilyttämiseksi valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa.

3 §

Soveltamisala

Lakia sovelletaan valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston pysyvässä käytössä olevissa tiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä (*turvatoimialue*).

Lakia sovelletaan myös valtioneuvoston, sen ministeriöiden ja oikeuskanslerinviraston tilapäisessä käytössä olevissa tiloissa ja niiden välittömässä läheisyydessä, jos se on välttämätöntä valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen säilymiseksi erityistä suojaamista edellyttävässä tilaisuudessa (*tilapäinen turvatoimialue*).

Lakia sovelletaan turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapuvaan ja siellä olevaan henkilöön.

Poliisin tehtävistä ja toimivaltuuksista on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

4 §

Päätös tilapäisestä turvatoimialueesta

Tilapäisestä turvatoimialueesta ja sen rajoista päättää paikallispoliisi. Päätös tehdään määräajaksi, enintään kahdeksi viikoksi kerrallaan.

Tilapäinen turvatoimialue merkitään näkyvällä tavalla.

5 §

Turvatoimialueelle pääsyn erityiset ehdot

Valtioneuvosto, sen asianomainen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto voi asettaa turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle pääsyn ehdoksi päällysvaatteiden ja muun mukana tuodun omaisuuden jättämisen säilytettäväksi sitä varten varattuun tilaan. Myös luvan tai kutsun esittäminen taikka henkilöllisyyden todistaminen voidaan asettaa pääsyn ehdoksi.

6 §

Turvataarkastaja

Tämän lain mukaisia toimivaltuuksia saa käyttää vain henkilö, jonka paikallispoliisi on valtioneuvoston, sen asianomaisen ministeriön tai oikeuskanslerinviraston esityksestä

hyväksynyt turvatarkastajaksi. Turvatarkastajaksi voidaan hyväksyä täysi-ikäinen henkilö, joka tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi, joka on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva ja joka on suorittanut koulutuksen tämän lain mukaisten toimivaltuuksien käyttöön.

Turvatarkastajaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Paikallispoliisi antaa turvatarkastajaksi hyväksytylle turvatarkastajakortin, joka on pidettävä näkyvästi esillä turvatarkastajan tehtäviä suoritettaessa.

Paikallispoliisin on peruutettava turvatarkastajaksi hyväksyminen, jos turvatarkastaja, valtioneuvosto, sen asianomainen ministeriö tai oikeuskanslerinvirasto sitä pyytää. Turvatarkastajaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos turvatarkastaja ei enää täytä momentissa säädettyjä edellytyksiä. Jos turvatarkastajaksi hyväksyminen on peruutettu, turvatarkastajakortti on heti luovutettava paikallispoliisille.

7 §

Henkilöllisyyden selvittäminen

Turvatarkastajalla on oikeus saada turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapuvalta ja siellä olevalta tiedot tämän nimestä sekä henkilötunnuksesta tai syntymäajasta.

8 §

Turvatarkastus

Turvatarkastuksessa saadaan metallinilmäisintä tai muuta teknistä laitetta käyttäen tarkastaa turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapuva ja siellä oleva henkilö sekä hänen mukanaan oleva omaisuus sen selvittämiseksi, onko hänen hallussaan sellainen esine tai sellaista ainetta (*kielletty valmiste*):

1) jolla voidaan aiheuttaa vaaraa toisen turvallisuudelle tai erityistä häiriötä valtioneuvoston toiminnalle ja järjestykselle;

2) joka erityisesti soveltuu omaisuuden vahingoittamiseen; tai

3) jonka hallussapito on laissa tai lain nojalla kielletty.

Henkilön mukana oleva omaisuus saadaan tarkastaa myös muulla soveltuvalta tavalla kuin teknistä laitetta käyttäen.

Turvatoimialueelta tai tilapäiseltä turvatoimialueelta löytyvä omaisuus saadaan tarkastaa 1 ja 2 momentissa mainitulla tavalla, jos on syytä epäillä, että se sisältää kielletyn valmiste.

9 §

Henkilöntarkastus

Jos turvatarkastuksen perusteella tai muutoin on perusteltua syytä epäillä, että henkilöllä on mukanaan kielletty valmiste, hänelle voidaan tehdä henkilöntarkastus sen tutkimiseksi, mitä hänellä on vaatteissaan tai muutoin yllään. Henkilöntarkastuksen suorittavan turvatarkastajan tulee olla samaa sukupuolta kuin tarkastettava.

10 §

Ajoneuvojen tarkastaminen

Turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapuva ja siellä oleva ajoneuvo saadaan tarkastaa metallinilmäisintä tai muuta teknistä laitetta käyttäen taikka muulla sopivalla tavalla, jos on syytä epäillä, että ajoneuvossa tai tavaratoimituksessa on kielletty valmiste.

11 §

Lähetysten tarkastaminen

Turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle saapunut posti- ja muu lähetys saadaan tarkastaa läpivalaisemalla tai muulla tavalla lähetystä avaamatta sen tutkimiseksi, sisältääkö se kielletyn valmiste.

Jos tarkastuksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että posti- tai muu lähetys sisältää kielletyn valmiste, lähetys saadaan pysäyttää ja tarvittaessa toimittaa poliisille. Tällaisesta toimenpiteestä ja sen syystä on vii-

pymättä ilmoitettava lähetyksen vastaanottajalle.

12 §

Kielletyn valmisteen haltuun ottaminen ja säilyttäminen

Turvatarkastajalla on oikeus ottaa haltuunsa turvatarkastuksessa, henkilöntarkastuksessa tai muutoin löydetty kielletty valmiste.

Haltuun otettu kielletty valmiste palautetaan haltijalleen tämän poistuessa turvatoimialueelta tai tilapäiseltä turvatoimialueelta. Valmiste luovutetaan kuitenkin poliisille, jos sen hallussapito on kyseiseltä henkilöltä laissa tai lain nojalla kielletty.

13 §

Pääsyn estäminen ja henkilön poistaminen

Henkilöltä voidaan kieltää pääsy turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle ja hänet voidaan määrätä poistumaan sieltä, jos:

- 1) hän ei täytä 5 §:n nojalla asetettuja ehtoja;
- 2) hänen henkilöllisyyttään ei pystytä luotettavasti selvittämään;
- 3) hän kieltäytyy turvatarkastuksesta tai henkilöntarkastuksesta; tai
- 4) on perusteltua syytä epäillä, että hän vaarantaa toisen turvallisuutta taikka aiheuttaa erityistä häiriötä valtioneuvoston toiminnalle tai vaaraa turvallisuuden ja järjestyksen säilymiselle valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa.

Henkilön pääsy turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle voidaan estää ja hänet voidaan poistaa sieltä, jos hän jättää noudattamatta turvatarkastajan hänelle valtioneuvoston toiminnan suojaamiseksi sekä turvallisuuden ja järjestyksen säilyttämiseksi valtioneuvoston, sen ministeriöiden tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa 1 momentin mukaisesti antamaa käskyä tai kieltoa ja jos valtioneuvoston toiminnan suojaaminen tai turvallisuuden ja järjestyksen säilyminen valtioneuvoston, sen ministeriöi-

den tai oikeuskanslerinviraston käytössä olevissa tiloissa sitä vaatii.

14 §

Henkilön kiinniottaminen

Henkilö saadaan ottaa kiinni, jos pääsyn estäminen turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle tai poistaminen sieltä on ilmeisen riittämätön toimenpide ja jos kiinniottaminen on välttämätöntä muille henkilöille tai omaisuudelle aiheutuvan vakavan vaaran torjumiseksi. Kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisin haltuun.

Turvatarkastajalla on kiinnioton yhteydessä oikeus tarkastaa kiinniotettu sen varmistamiseksi, ettei tällä ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla tämä voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille.

15 §

Voimankäyttö

Turvatarkastajalla on tehtävänsä suorittessaan oikeus henkilöntarkastuksen toimittamiseksi, kiinniotetun tarkastamiseksi, kielletyn valmisteen pois ottamiseksi, henkilön turvatoimialueelle tai tilapäiselle turvatoimialueelle pääsyn estämiseksi, henkilön sieltä poistamiseksi ja henkilön kiinni ottamiseksi tarvittaessa käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina. Puolustettavuutta arvioidessa on otettava huomioon tilanteen uhkaavuus, vastarinnan vaarallisuus sekä muut tilanteen kokonaisarvioon vaikuttavat seikat. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Turvatarkastajan voimankäyttövälineitä voivat olla vain kaasusumutin, käsiraudat, enintään 70 senttimetriä pitkä patukka ja teleskooppipatukka. Turvatarkastajan tulee kantaa voimankäyttövälineitä mahdollisimman huomaamattomasti.

Turvautuessaan voimakeinoin turvatarkastaja saa käyttää vain niitä tämän pykälän 2 momentissa mainittuja voimankäyttöväli-

neitä, joiden käyttöön hän on saanut soveltuvan välinekohtaisen koulutuksen.

Tässä pykälässä tarkoitettuja voimakeinoja saavat käyttää ainoastaan virkasuhteessa olevat turvatarkastajat.

16 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä turvatarkastajan koulu-

tusvaatimuksista ja turvatarkastajan tunnista-
vasta pukeutumisesta sekä tämän lain mukai-
sen toiminnan käytännön järjestämisestä ja
teknisistä yksityiskohdista.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
2013.

Helsingissä 14 päivänä helmikuuta 2013.

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Neuvotteleva virkamies *Heikki Hovi*